

נ.צ: 17160-17190.13070-13130
גוש: 30032
הכרזת האתר: י-4318 עמ' 4031 IAA: 12-1/2867/1-12
רחוב: חטיבת ירושלים, הר ציון, אזורנה היבוס, חטי' עצינוני
תאור כללי: שרידי חומות ושערים, שרידי כנסיות, קברים
הקשר סביבתי: אתרים בשצ"פ בלב המרקם האורבני

שמות אחרים: העיר העליונה, המשנה

יעוד המקום: מבני דת, אתרים להצגה ארכיאולוגית
בעלות: כנסיות, מוסדות דת יהודיים.
מפעיל המקום: כנסיות, משרד הדתות
שימוש כיום: מבני דת, אתרי צליי' ותיירות, מסחר, בתי"ק

גודל: גדול, למעלה מ-150 דונם
חפירות: מודסלי ה', בליס פ', דיקי א', מרגלית ש', פיקסנר ב'
ניצפות: גבוהה מאוד
תיצפות: גבוהה מאוד

תאור הממצאים:
"הר ציון" כולל, מן הבחינה הגיאוגרפית, את הרובע ההרודיאני, חלק מהרובע היהודי, והשטח שמדרום מערב לעיר העתיקה. בסוף ימי בית ראשון, נכלל ההר כולו בתחומי ירושלים, כך גם בימי החשמונאים, בימי בית שני ובתקופה הביזאנטית. בסוף ימי בית ראשון נקרא ההר "המשנה" ובימי בית שני – "העיר העליונה". השם "הר ציון" מקורו בתקופה הביזאנטית. ההר הוצא מגבולות י-ם רק במאה ה-11 בעת שיקום חומות העיר שנפגעו ברעידת אדמה.
כנסיית ציון הקדושה והדורמציון: שרידי כנסייה שנבנתה בשנת 390 לסה"נ על המקום בו, ע"פ המסורת הנוצרית, נערכה הסעודה האחרונה, כנסייה זו היא מהקדומות ביותר ומזוהה גם עם מקום תרדמתה של מרים אם ישו. הכנסייה חרבה בפלישה הפרסית, ושוב ע"י הערבים בשנת 996. הצלבנים הקימו במקום כנסייה חדשה בשם "גבירתנו של הר ציון" הכנסייה הנוכחית הוקמה בשנת 1900. שרידים מהכנסייה העתיקה משולבים בחדשה.
חדר הסעודה האחרונה, וקבר דוד: ראה אתר מס' 60.
"החומה הראשונה": באזור ביי"ס גובאט, וכן באזור ביה"ק הפרוטסטנטי, נחשפו שרידים של החומה מתקופת בית שני. ראה גם אתר מס' 61.
מערות קבורה: בהר ציון נחשפו מערות קבורה מתקופות שונות.

מראה כללי, הדורמציון וטראסות

תקופות: ברזל, הלני, רומי, ביזאנטית, צלבנית, עות'מאנית
רמת השתמרות: נמוכה. (להוציא את אולם הסעודה האחרונה, שם רמת ההשתמרות גבוהה, ושער האיסיים שהשתמר ברמה בינונית).
ממצא מיוחד:
פוטנציאל לחפירה עתידית: 1, 2, 3, 4, 5

מידע נוסף:

יחס אתר-סביבה:

אתרים שונים בשטח ההר סגורים לקהל הרחב. לא קיימת חוליה המקשרת בין האתרים השונים, וממילא כל אתר עומד בפני עצמו. השילוט כמעט ולא בנמצא ורבים מהשרידים מוזנחים. ההזנחה ניכרת גם בחלק מהאתרים הפעילים כאתרי תיירות.

נגישות: גבוהה. ניתן להגיע ברגל למרבית האתרים. זמינות הביקור בינונית/נמוכה, היות וחלק מהאתרים סגורים לביקור ובאחרים זמינות הביקור תלויה בשעות הפתיחה.

שימור:

מצב השתמרות: גרוע. להוציא שרידים המשולבים במתחמים דתיים, מרבית השרידים לא שומרו או שעברו תהליך שימור חלקי. ניכרת בעיית יציבות והתפוררות ברבים מהשרידים.

טכנולוגיות: בניית גזית וגויל.

מסקנות:

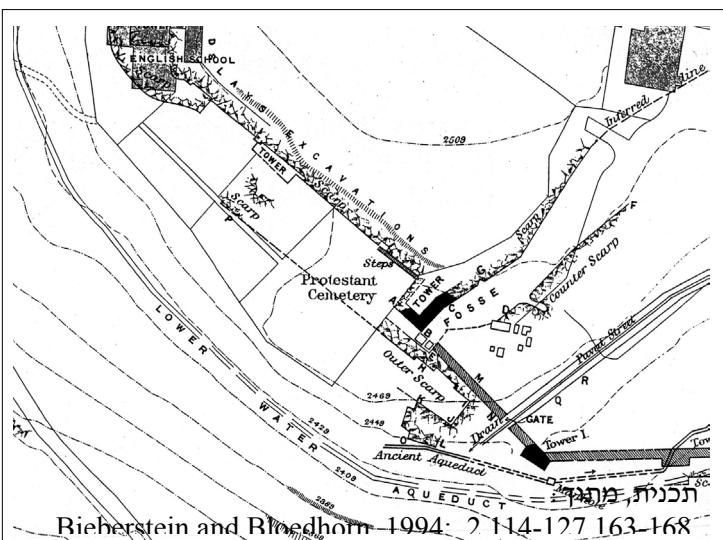
☒	ערך ארכיאולוגי מיוחד
☒	ערך היסטורי
☒	ערך דתי-תרבותי
☐	ערך אדריכלי/טכני
☐	מייצג תקופה
☒	ערך נופי
☐	נדירות
☒	רמת השתמרות
☒	מקבץ
☒	פגיעות

- יש לבצע עבודות שימור במרבית השרידים בשטח ההר.
- על כל תכנית לפיתוח הר ציון, לשלב את השרידים השונים ולקשר ביניהם כך שיהוו מוקד לביקור.
- יש להסדיר מערכת תנועה בין האתרים השונים
- יש לדאוג באופן מיוחד כי גופים שונים, השוכנים בהר ציון, לא יגרמו לפגיעה באתרים.
- יש לשמר את שטחי הטראסות בהר.

יחס לאתרים נוספים בסביבה הקרובה: האתר מהווה חלק משטח העיר הקדומה, וכן חלק מאגן העיר העתיקה. **ייתכנות תיירותית:** גבוהה מאוד, ברמה ארצית.

ביבליוגרפיה:

סקר ירושלים [102] אתרים 405, 402
תיק שימור מס. 27, תחום שימור, רשות העתיקות.
אריאל 85-87 עמ' 164-170
ריינר א', אריאל 83-84 עמ' 238-245
ברקאי ג', אריאל 57-58 עמ' 152-155
Bieberstein and Bloedhorn 1994: 2,114-127
163-168

ממלא הנתונים:

תאריך עדכון: אביב 2003
שחר פוני - אדריכל
יוחנן (גיון) זליגמן - ארכיאולוג

מראה כללי: מבט מדרום

שרידי חומה, סמוך לביה"ק הפרוטסטנטי

מראה כללי: מורדות מזרחיים

המדרון הדרומי: בית קברות